

УДК 343.4

DOI 10.33244/2617-4154.4(17).2024.35-44

О. І. Косілова,*канд. політ. наук, доцент,**доцент кафедри теорії та історії держави і права ННІ права**e-mail: kosilovaolga3@gmail.com***ORCID ID 0000-0002-5574-3771;****Б. А. Кримчанін,***здобувач вищої освіти першого**(бакалаврського) рівня ННІ права**Державний податковий університет**e-mail: krymchaninb.066@gmail.com***ORCID ID 0009-0003-4339-6658**

ПОРУШЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ

Стаття присвячена актуальній проблемі порушення прав і свобод людини та громадянина на тимчасово окупованих територіях України в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації. Автори проводять глибокий аналіз ситуації, спираючись на Конституцію України, міжнародне право та численні задокументовані факти порушень.

Дослідження розкриває широкий спектр порушень, які систематично здійснюються російськими окупаційними військами. Серед них: насильницьке нав'язування російського громадянства, катування та нелюдське поводження з цивільним населенням, незаконне вилучення нерухомого майна, обмеження свободи пересування та примусова депортація, обмеження свободи висловлювання та поширення пропаганди. Особливу увагу приділено фактам масових вбивств цивільного населення, зокрема «Бучанській різанині» та масовим похованням в Ізюмі. Автори наводять шоковую статистику жертв, зокрема дітей, що свідчить про особливу жорстокість окупантів.

Стаття висвітлює проблему сексуального насильства як інструменту війни, наводячи дані про кількість зафіксованих випадків, зокрема проти неповнолітніх. Підкреслюється, що ці дії є частиною систематичної політики окупантів.

Окремо розглядаються порушення прав військовополонених, що суперечать Женевській конвенції, та незаконне залучення цивільних осіб, зокрема дітей, до участі у збройному конфлікті. Автори описують випадки використання дітей як шпигунів та коректувальників обстрілів, а також їх залучення до військово-патріотичних організацій

на окупованих територіях. Дослідження аналізує тактику створення умов для голоду як метод підкорення українського населення, проводячи паралелі з політикою Голодомору 1932–1933 рр. Автори вказують на систематичність та цілеспрямованість дій окупантів у цьому напрямі.

У статті розглядається роль міжнародних організацій у документуванні та розслідуванні цих злочинів, зокрема діяльність Міжнародного кримінального суду, Міжнародної комісії з розслідування злочинів рф проти України, Спільної слідчої групи та Європейського Союзу. Особлива увага приділяється роботі Міжнародного Комітету Червоного Хреста, охоплюючи як позитивні аспекти їхньої діяльності, так і суперечливі випадки, пов'язані з представниками організації в росії. Автори приходять до висновку, що дії російських окупаційних військ можна кваліфікувати як геноцид українського народу. Вони підкреслюють, що ці дії спрямовані виключно на винищення українців як нації та не мають ні логічного, ні стратегічного характеру.

Це дослідження є важливим внеском у документування воєнних злочинів та порушень прав людини в умовах російської агресії проти України. Воно надає цінну інформацію та аналіз, які можуть бути використані для подальших правових та міжнародних дій, спрямованих на притягнення винних до відповідальності та захист прав українського народу. Стаття наголошує на необхідності подальшого детального розслідування та аналізу цих порушень для забезпечення невідворотності покарання за вчинені злочини.

Ключові слова: тимчасово окуповані території, порушення прав і свобод, Конституція, насильство, примус, геноцид, депортація.

Постановка проблеми та її актуальність. Згідно з розділом I ст. 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є основним обов'язком держави. Проте в умовах військової агресії російської федерації, починаючи з 20 березня 2014 року, особи, які перебувають в Україні та на її тимчасово окупованих територіях, зіткнулися з проблемою, коли держава не в змозі бути гарантом і забезпечувати належне дотримання та ефективну реалізацію прав і свобод людини й громадянина.

Неможливість забезпечити людське, тобто таке поведження з людиною, що не заперечує Конституції України та відповідає загальноприйнятним нормам моралі, стало більш складним. Наявність документальних та інших свідчень нелюдського поведження з людиною під час воєнного стану підтверджують це. Так, станом на 20 лютого 2024 року кількість загиблих цивільних від початку повномасштабного вторгнення становить 10 378 осіб, з яких 8 276 смертей припадають на 2022 рік та 1 944 смертей – на 2023. Водночас поранених – 19 632. З них ще понад 100 мирних українців загинули в російському полоні, з них одна дитина. Про це на засіданні Ради безпеки ООН 10 січня заявила заступниця генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй (ООН) Розмарі Ді Карло [1].

Метою статті є дослідження фактів порушення прав і свобод людини та громадянина на тимчасово окупованих територіях України в умовах повномасштабного вторгнення рф.

Косілова О. І., Кримчанін Б. А. Порушення прав і свобод людини та громадянина на тимчасово окупованих територіях України в умовах повномасштабного вторгнення рф

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 1 ст. 25 Конституції України громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство. Відомі випадки, коли особи на тимчасово окупованих територіях через різноманітні обставини, зокрема насильницьким способом, були змушені відмовитися від українського громадянства на користь громадянства країни-агресорки.

Так, наприклад, після початку повномасштабного вторгнення на територію України російська федерація взялася застосовувати інструменти нав'язування громадянства рф населенню окупованих територій, проводити так звану «добровільну» паспортизацію. Першими жертвами такої політики стали жителі окупованих територій Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей в формі спрощення набуття громадянства з одночасним обмеженням прав осіб, які не отримали громадянства рф.

Варто звернути увагу на ч. 2 ст. 28 Конституції України, в якій зазначено, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Після того як російські війська залишають окуповані території, українські захисники, зокрема медики, експертні організації тощо стають свідками зазначеного в Конституції України нелюдського поводження. Відтак, коли Збройні сили України звільнили місто Буча, згодом було знайдено багато так званих «братських» могил, загиблих насильницькою смертю осіб. Внаслідок настільки приголомшливих подій період окупації Бучі (лютий-березень 2022 року) отримав назву «Бучанська різанина».

Водночас після визволення міста Ізюм Харківської області 15 вересня 2022 року було виявлено страшну знахідку: неподалік від міста було знайдено одне з найбільших масових поховань з часів початку великої війни – приблизно 450 могил. Більшість загиблих були цивільними особами, включно з дітьми. Також серед похованих було виявлено щонайменше 17 солдатів Збройних сил України.

Як свідчать проведені експертизи, більшість похованих людей померли від насильницької смерті. Причини смерті включали артилерійський обстріл, вибухи мін, авіаудари, а також вбивства з використанням мотузок на шиї, зв'язаними руками, зламаними кінцівками та вогнепальними пораненнями. У декількох чоловіків було виявлено ампутовані геніталії. В Ізюмі окупанти створили щонайменше шість місць для тортур. Ці жахливі відкриття свідчать про жорстокість та безгуманність конфлікту. Символом стійкості та незламності міста стало зроблене журналістами фото тіла загиблого із синьо-жовтим браслетом на руці [2].

Крім того, важливо згадати про статтю 30 Конституції України, зокрема її першу частину, яка встановлює, що кожному гарантується недоторканість житла. Так, на тимчасово окупованих територіях України російські війська насильницьким методом вилучають нерухоме майно мирних жителів. Така практика найбільш поширена, зокрема, й у місті Залізний Порт, що розташоване на узбережжі Чорного моря в Херсонській області. Після так званої «націоналізації» такі помешкання переходять у власність окупантів та їх сімей або, власне, до інших російських громадян. На нашу думку, такі дії свідчать про бажання країни-агресорки змінити етнічний склад українського населення власними громадянами для їх осілости на українських територіях, щоб у майбутньому приєднати українські землі до складу рф [3]. Крім нерухомого майна,

російська армія, користуючись свавільністю дій, не втрачає нагоду та викрадає предмети побутового вжитку. Так, після деокупації Київщини в соціальних мережах, як-от «Фейсбук», «Інстаграм» тощо, стали поширюватися «вірусні» відео з камер відеоспостереження поштових відділень Білорусі, на яких зафіксовано, як російські окупаційні війська відправляють до себе додому тисячі різних асортиментів техніки: телефони, телевізори, холодильники тощо. Ще одним підтвердженням викрадення побутової техніки українських громадян на тимчасово окупованих територіях військовими рф стали цинічні СМС повідомлення, що почали отримувати українці від самих росіян, з проханням надати пароль або логін від акаунту викраденого телефону, приставки. Інколи такі повідомлення містили погрози та залякування.

Також чинне законодавство регламентує положення щодо свободи пересування та вільного вибору місця проживання, власне, воно зазначено в ст. 33 ч. 1 Конституції України. З початком повномасштабного вторгнення відносно більшості жителів окупованих територій України зазнали примусового переселення на територію рф з боку російської влади.

Варто звернути увагу, що серед примусово-депортованого населення велику частку становлять діти, що через різні обставини залишилися без батьків. Діти, що зазнали насильницької еміграції, на території російської держави піддаються русифікації та зазвичай відправляються до «літніх таборів», де їм закладають основи «російського миру» та навчають любити нову країну. Відомі випадки, коли деякі з дітей були всиновлені російськими сім'ями. Практика викрадення українських дітей російською державою безсумнівно підтверджує істинність намірів стерти їхню національну ідентичність та в основному спрямована на викорінення українського минулого.

Варто зазначити, що Українська держава повсякчас намагається повернути українських дітей та інші вразливі групи українського населення на підконтрольну їй територію. Це складний процес, що потребує вдосталь часу та ресурсів, адже примусова депортація владою рф здійснюється не лише на її територію, а й безпосередньо на територію співдружньої до неї Республіки Білорусь.

До того ж серед численних випадків нехтування правами та свободами людини і громадянина на окупованих територіях України також порушене питання про свободу висловлювання та інформації, важливість якого зазначено в ст. 34 Конституції України. Зазвичай відсутність незалежних засобів масової інформації, складнощі комунікації між українською владою і громадянами України, власне, ізоляція більшості окупованих територій створюють сприятливий ґрунт для поширення на них ворожої пропаганди, мета якої здебільшого полягає у викривленні реальності та формуванні загостреного прояву ворожості та в деяких випадках навіть ненависті в населення окупованих регіонів до чинної влади України, українських збройних сил та України як держави загалом.

Водночас такий масив пропагандистської діяльності журналістів та телеведучих рф безпосередньо впливає на думку наших західних партнерів. Так, наприклад, Армін Кьорпер, журналіст німецького суспільного мовника ZDF, який очолює московське бюро телеканалу, викликав неоднозначну реакцію своїм репортажем про Маріуполь,

що перебуває під окупацією рф. У репортажі Кьорпер робить висновок, що більшість жителів міста схилиються до проросійських поглядів, а також описує процес відбудови міста. Погоджуємося з критиками німецького журналіста. Інформацію, яку надає журналіст, справді, має ознаки пропаганди та, крім того, не може бути офіційно підтверджена. На нашу думку, основною метою, що стоїть перед журналістом, є дезінформувати людей, що проживають у країнах ЄС, у такий спосіб виправдати російську агресію в їхніх очах та водночас вплинути на сприйняття реальності більшості громадянами Німеччини.

Серед уже зазначених злочинів російських окупаційних військ, скоєних на окупованих територіях, варто згадати про масові випадки сексуального насильства, що повсякчас використовують військові рф. Спочатку повномасштабного вторгнення українськими прокурорами станом на 23.04.2024 зафіксовано 290 випадків сексуального насилля (щодо чоловіків – 102, жінок – 188, з яких 15 були неповнолітніми, зокрема 14 дівчат і одного хлопчика).

Наразі відомо, що деякі командири рф знали про сексуальне насильство, яке вчиняли їхні підлеглі в Україні, та в деяких випадках навіть заохочували їх або безпосередньо віддавали накази. Такі дії військовослужбовців росії свідчать про системне планування цих злочинів, що насильство у будь-якому його прояві є інструментом заподіяння шкоди українцям як нації. Таким російським злочинним діянням немає меж і виправдання, вони не мають ані логічного, ані стратегічного пояснення.

Останнім часом специфіка тенденції невтішних новин з фронту збільшилась. З відкритих інформаційних джерел нам стало відомо, що жертвами так званої «спеціальної воєнної операції» стають не лише мирні жителі окупованих територій, а й військовополонені Збройних сил України. Насильство щодо військовополонених є неприйнятним та безпосередньо порушує міжнародне гуманітарне право. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими встановлює обов'язки стосовно гуманного поводження з військовополоненими. Зокрема, стаття 13 цієї конвенції забороняє будь-яке насильство, залякування та недостойне поводження з військовополоненими.

На жаль, дослідження показують, що багато українських оборонців, які були утримані в російському полоні, зазнали прямих фізичних тортур від російських військових та спецслужб. Це охоплює жакливі дії, як-от каліцтво геніталій електрострумом, оголене перебігання жінок з однієї кімнати в іншу перед чоловічими охоронцями та інші жорстокі акти. Такі дії є порушенням міжнародного права та осуджуються міжнародною спільнотою. Ці події підкреслюють важливість дотримання норм гуманітарного права та захисту прав людини, незалежно від їхнього статусу військовополонених. Міжнародні організації та спільнота повинні продовжувати вимагати відповідальності за такі злочини та забезпечувати захист прав військовополонених.

До того ж Міністерство оборони російської федерації практикує насильницьке залучення до своїх збройних формувань рф громадян України на тимчасово окупованих територіях. Така мобілізація цивільного населення є незаконною та грубо порушує чинне законодавство України. Як відомо, серед громадян України, що насильницьким способом були залучені до воєнного конфлікту на боці рф, є також і діти. За даними

правоохоронних органів України, російська федерація залучає неповнолітніх до участі в збройному конфлікті в ролі шпигунів і коректувальників обстрілів, а також до кампанії примусової мобілізації українських громадян на тимчасово окупованих територіях. Для вербування дітей використовуються різноманітні методи, від відеоігор до мілітаризації освіти та відпочинку у воєнно-патріотичних таборах. Також діти можуть брати участь у таких рухах, як «Юнармія» та інші військово-патріотичні організації, створенні російською федерацією [4]. Станом на 27.06.2023 за даними єдиного реєстру досудових розслідувань, з початку повномасштабного вторгнення росії на територію України зареєстровано 5 кримінальних проваджень, у яких розслідуються факти використання неповнолітніх у збройному конфлікті.

Вважаємо, що це серйозне порушення прав дітей, яке вимагає уваги та реагування з боку міжнародної спільноти та правозахисних організацій. У таких ситуаціях важливо забезпечити захист дітей та їхніх прав на безпеку, освіту та розвиток.

Опублікований звіт ОБСЄ станом на 2024 рік повідомляє, що Міністерство оборони рф, крім уже зазначених порушень, здійснює незаконні арешти цивільних осіб. Важливо зазначити, що така практика вже застосовувалася в окупованому Криму та на територіях, підконтрольних угрупованням, відомих як «ДНР» та «ЛНР», згодом поширилася на всі регіони, які потрапили під російську окупацію [5]. Такі дії, безсумнівно, є неправомірними. Особи, які були незаконно затримані, та, як наслідок, перебувають у місцях тимчасового обмеження волі на незаконних підставах, повинні бути якомога швидше амністовані та відправлені на підконтрольну Україні територію.

Крім того, сучасні результати воєнної агресії росії в Україні є жахливими, і багато науковців та політиків вже назвали їх геноцидом українського народу. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Л. Денісова під час зустрічі з Верховним комісаром ООН з прав людини Мішель Бачелет розповіла про порушення основоположного права на життя громадян України військами окупанта. Це охоплює масові вбивства цивільних у тимчасово окупованих та оточених ворогом містах України, а також знущання російських військових над мирними громадянами України.

Наслідки цих дій стали очевидними після звільнення міст від окупанта. росія вчиняє геноцид народу України з особливою жорстокістю. Дії армії терористів рф підпадають під визначення злочину «геноцид» відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, а також статті 6 Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Ці події підкреслюють важливість захисту прав людини та дотримання міжнародного гуманітарного права в умовах конфлікту [6].

Водночас, на нашу думку, тактика поведінки з місцевими на тимчасово окупованих територіях російським військовим командуванням нагадує політику Й. Сталіна під час 1932–1933 рр. Російські війська навмисно створюють умови для голоду в Україні, використовуючи цей жахливий метод для підкорення українського населення. Їхні дії охоплюють грабiж продуктів харчування з місцевих крамниць, обмеження або заборону доставки гуманітарної допомоги з підконтрольних українських територій, а також вивезення української сільськогосподарської продукції з окупованих «рашистами» областей, таких як Запорізька, Херсонська, Миколаївська та Харківська, до підконтрольних росії.

Ці дії російських військ можна кваліфікувати як геноцид. Систематичність та масовість обстрілів, методи звірств, підбурювання до вбивств і катувань, а також меседжі кремлівської пропаганди свідчать про наявність у керівництва Росії конкретної мети – знищення українців як таких.

Міжнародні фахівці планують передати докази російських планів голоду в Україні до Міжнародного кримінального суду, сподіваючись, що це призведе до першого міжнародного судового переслідування В. Путіна за цей воєнний злочин.

Також доречно розглянути роль міжнародних та правозахисних організацій. Так, наразі Україна співпрацює з такими міжнародними організаціями, як Міжнародний кримінальний суд (ІСС): за зверненням приблизно 40 країн, ІСС розпочав розслідування можливих воєнних злочинів РФ на території України; Міжнародна комісія з розслідування злочинів РФ проти України: ця організація збирає та аналізує докази воєнних злочинів РФ в Україні; Спільна слідча група з Україною: створена на базі Євроюсту, ця група також працює над розслідуванням злочинів РФ в Україні; Європейський Союз (ЄС): ЄС активно сприяє якісному розслідуванню, надаючи консультативно-експертну допомогу та обладнання для безпечного зберігання доказів тощо.

Крім того, Україна активно взаємодіє з представниками Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ). Наразі відомо про такі досягнення МКЧХ, як допомога з евакуацією та гуманітарним оснащенням: з 24 лютого 2022 року волонтери та співробітники Українського Червоного Хреста майже цілодобово працюють у різних куточках України. Вони доставляють гуманітарну допомогу тим, хто потребує, популяризують знання з першої допомоги та мінної небезпеки, а також надають психосоціальну підтримку; відіграють важливу роль щодо надання медичної допомоги: мобільні медичні бригади Українського Червоного Хреста здійснюють виїзди у найвіддаленіші населені пункти, де надають медичну допомогу всім, хто цього потребує. Впроваджуються проєкти з психічної та фізичної реабілітації людей, які постраждали від війни. Здійснюється підтримка внутрішньо переміщених осіб: Український Червоний Хрест облаштовує місця для людей, які були вимушені покинути свої домівки, та забезпечує їх найнеобхіднішим. Також надає підтримку соціальних пралень та перукарень. Відновлення інфраструктури: Український Червоний Хрест допомагає державі відновлювати пошкоджені внаслідок військових дій медичні заклади, об'єкти цивільної інфраструктури та житлові будинки. Для людей, які були вимушені покинути свої домівки, будуються модульні містечка з усім необхідним для комфортного життя.

Проте нещодавно стало відомо, що не всі представники Міжнародного Комітету Червоного Хреста допомагають та діють на користь України. Так, наприклад, національні та іноземні ЗМІ засвідчують, що представники Червоного Хреста в РФ знущалися над українськими військовополоненими. Автори численних розслідувань вказують, що про роботу на окупованих українських теренах російський Червоний Хрест воліє мовчати і, можливо, навіть використовує для цього своєрідні проксі-організації.

Один з українських військовополонених О. Грицюк після визволення з полону розповів про знущання, які відбувалися в колонії в Горлівці Донецької області під час його ув'язнення. За його словами, «російські представники Червоного Хреста» відвідали

колонію навесні 2023 року. Ці особи були присутні під час приймання їжі. О. Грицюк описав, як вони називали українських військовополонених «свинями» та знущалися над ними. Після харчування полонених їх повели на плац і змусили співати радянські військові пісні. Ці події свідчать про жорстокість та несправедливість, які військовополонені зазнали під час ув'язнення. Історія О. Грицюка стала однією з численних доказів порушень прав людини під час конфлікту в Україні. На нашу думку, досить важливо, щоб такі факти були документовані та розголошені, щоб забезпечити відповідальність за воєнні злочини та захист прав людини [7].

Висновки. Проведене дослідження демонструє масштаби та глибину системних порушень прав людини, вчинених російською федерацією. Звернення до міжнародного гуманітарного права, Конституції України та численних свідчень дає змогу кваліфікувати дії російської армії та політичного керівництва як геноцид українського народу.

Виявлені порушення мають плановий і систематичний характер, що свідчить про наміри росії знищити українську націю. Дослідження зафіксувало широкий спектр злочинів, охоплюючи масові вбивства, катування, насильницьку депортацію, сексуальне насильство, руйнування інфраструктури та культурних пам'яток, примусову паспортизацію, незаконне утримання в полоні, мобілізацію цивільного населення, включно з дітьми. Внаслідок дій російської армії на окупованих територіях виникла гуманітарна катастрофа: дефіцит продуктів харчування, медикаментів, руйнування житла та інфраструктури. Постійний страх, насильство та невизначеність призвели до значних психологічних травм у цивільного населення. Особливо вразливими є жінки, діти та люди похилого віку.

Порушення прав людини на окупованих територіях є результатом свідомої політики російської держави, спрямованої на підкорення України та зміну її демографічного складу. Росія намагається приховати свої злочини та дезінформувати міжнародну спільноту, саме тому надзвичайно важливо здійснювати систематичне документування воєнних злочинів для притягнення винних до відповідальності та запобігання повторенню таких злочинів у майбутньому.

Агресивні дії росії дестабілюють ситуацію в регіоні й загрожують міжнародній безпеці. Порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини підривають основні принципи міжнародних відносин, а наслідки російської агресії будуть відчутні впродовж багатьох років, вимагаючи значних зусиль для відновлення.

Для підтримки України та притягнення росії до відповідальності необхідно реалізувати такі рекомендації: посилення міжнародної ізоляції через уведення нових санкцій та надання Україні всебічної підтримки; створення спеціального міжнародного трибуналу для розслідування та покарання винних у геноциді українського народу; надання гуманітарної допомоги постраждалому населенню України; систематичне документування воєнних злочинів для майбутніх судових процесів; забезпечення захисту прав внутрішньо переміщених осіб та сприяння їхній реінтеграції в суспільство.

Успішна реалізація цих заходів вимагає посилення міжнародної співпраці у сфері захисту прав людини та дотримання міжнародного гуманітарного права. Лише об'єднані зусилля міжнародної спільноти можуть забезпечити справедливість і захист прав українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Реальні цифри набагато вищі: втрати серед цивільного населення України за даними ООН / Суспільство. URL : <http://surl.li/txogo>
2. Поліщук В. ТОП-20 воєнних злочинів рашистів під час широкомасштабної агресії проти України. URL : <http://surl.li/txoit>
3. Янковський О., Щетина Ю. «Насильницьке розбавлення»: як Росія міняє етнічний склад населення на захоплених територіях. URL : <http://surl.li/txoju>
4. Воробйова А. Дитячий садочок під російською окупацією: «патріотичне виховання». URL : <http://surl.li/txolm>
5. Куприков С. ОБСЄ: Російська влада затримала тисячі мирних українців. URL : <http://surl.li/txome>
6. Максименко Н., Клімічева Н. Правовий аналіз хронологічних подій повномасштабного військового вторгнення в Україну російською федерацією. *Збірник матеріалів засідання постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції*. 2022. № 2 С. 76–79.
7. Співробітники російського «Червоного Хреста» могли знущатися з українських полонених у колонії – розслідування / Радіо Свобода. URL : <http://surl.li/txoqg>

REFERENCES

1. The real numbers are much higher: losses among the civilian population of Ukraine according to the UN / Society. URL : <http://surl.li/txogo>
2. Polishchuk V. TOP-20 war crimes of the Rashists during the large-scale aggression against Ukraine. URL : <http://surl.li/txoit>
3. Yankovsky O., Shchetyna Yu. "Forcible dilution": how Russia is changing the ethnic composition of the population in the captured territories. URL : <http://surl.li/txoju>
4. Vorobyova A. Kindergarten under Russian occupation: "patriotic education". URL : <http://surl.li/txolm>
5. Kuprikov S. OSCE: Russian authorities detained thousands of peaceful Ukrainians. URL : <http://surl.li/txome>
6. Maksimenko N., Klimicheva N. Legal analysis of the chronological events of the full-scale military invasion of Ukraine by the Russian Federation. *Proceedings of the permanent International Scientific and Practical Conference*. 2022. No. 2, pp. 76–79.
7. Employees of the Russian "Red Cross" could abuse Ukrainian prisoners in the colony – investigation / Radio Liberty. URL : <http://surl.li/txoqg>

O. I. KOSILOVA, B. A. KRYMCHANIN. VIOLATION OF HUMAN AND CIVIL RIGHTS AND FREEDOMS IN THE TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES OF UKRAINE DURING THE FULL-SCALE INVASION OF THE RUSSIAN FEDERATION

The article is devoted to the pressing issue of human rights violations in the temporarily occupied territories of Ukraine during the full-scale invasion of the Russian Federation. The authors conduct an in-depth analysis of the situation, relying on the Constitution of Ukraine,

Косілова О. І., Кримчанін Б. А. Порушення прав і свобод людини та громадянина на тимчасово окупованих територіях України в умовах повномасштабного вторгнення рф

international law, and numerous documented facts of violations. The study reveals a wide range of violations that are systematically perpetrated by Russian occupation forces. These include: forced imposition of Russian citizenship, torture and inhumane treatment of civilians, illegal seizure of real estate, restrictions on freedom of movement and forced deportation, restrictions on freedom of speech, and the spread of propaganda. Particular attention is paid to the facts of mass killings of civilians, including the "Bucha massacre" and mass burials in Iziium. The authors present shocking statistics on the number of victims, including children, which indicates the particular cruelty of the occupiers. The article highlights the issue of sexual violence as a tool of war, citing data on the number of recorded cases, including against minors. It is emphasized that these actions are part of the systematic policy of the occupiers. The violations of the rights of prisoners of war, which are contrary to the Geneva Convention, and the illegal involvement of civilians, including children, in armed conflict are considered separately. The authors describe cases of using children as spies and spotters for shelling, as well as their involvement in military-patriotic organizations in the occupied territories. The study analyzes the tactics of creating conditions for famine as a method of subjugating the Ukrainian population, drawing parallels with the policies of the Holodomor of 1932-1933. The authors point to the systematic and purposeful nature of the occupiers' actions in this direction. The article examines the role of international organizations in documenting and investigating these crimes, including the activities of the International Criminal Court, the International Commission of Inquiry into Crimes of Aggression Committed by the Russian Federation against Ukraine, the Joint Investigation Team, and the European Union. Particular attention is paid to the work of the International Committee of the Red Cross, including both the positive aspects of their activities and controversial cases related to representatives of the organization in Russia. The authors conclude that the actions of the Russian occupation forces can be qualified as genocide of the Ukrainian people. They emphasize that these actions are aimed solely at the extermination of Ukrainians as a nation and have no logical or strategic character. This study is an important contribution to the documentation of war crimes and human rights violations in the context of Russian aggression against Ukraine. It provides valuable information and analysis that can be used for further legal and international actions aimed at bringing the perpetrators to justice and protecting the rights of the Ukrainian people. The article emphasizes the need for further detailed investigation and analysis of these violations to ensure the inevitability of punishment for the crimes committed.

Keywords: temporarily occupied territories, violation of rights and freedoms, Constitution, violence, coercion, genocide, deportation.

Стаття надійшла до редколегії 7 жовтня 2024 року